

МИТНА БЕЗПЕКА

Науковий журнал

Випуск 3

ISSN 2617-5959
УДК 339.543

*Засновник та видавець: Університет державної фіскальної служби України
Заснований 2016 року.*

Продовжуване видання (виходить у міру накопичення матеріалу)

Мови видання: українська, російська, англійська

*Свідоцтво про Державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ № 22506-12406ПП від 28.12.2016*

*Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет рішенням Вченої ради
Університету державної фіскальної служби України (протокол № 12 від 28.11.2019)*

Редакційна колегія: д.е.н., професор *П. В. Пашко* (голов. ред.); д.е.н., професор *С. В. Онишко* (заст. голов. ред.); к.ю.н., доцент, с.н.с. *П. О. Селезень* (відп. ред.); д.ю.н., професор *В. Т. Білоус*; д.е.н., професор *Я. В. Белінська*; д.ю.н., професор *О. В. Джафарова*; д.е.н., професор *А. В. Лісовий*; д.е.н., доцент *А. А. Олешко*; д.е.н., професор *С. П. Ріппа*; д.ю.н., професор *О. П. Рябченко*; д.ю.н., доцент *О. В. Тильчик*; д.ю.н., професор *С. О. Шатрава*; д.е.н., професор *О. А. Шевчук*; д.ю.н., професор *О. Д. Буріан* (Молдова).

Митна безпека : науковий журнал / редкол. : *П. В. Пашко* (голов. ред.) та ін. – Ірпінь : Університет державної фіскальної служби України, 2019. – Випуск 3. – 164 с.

У виданні вміщені наукові статті, присвячені актуальним проблемам економічної безпеки та митної політики держави.

Науковий журнал започатковано з метою опублікування результатів наукових досліджень економічної безпеки держави, теоретико-прикладних проблем митної політики України, права, правового регулювання митних взаємовідносин, удосконалення законодавства, забезпечення митної безпеки.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами митної безпеки, митної політики України та правового регулювання у цих галузях.

Науковий журнал індексується в Google Scholar,

Национальною бібліотекою України імені В. І. Вернадського.

Розміщений на відкритій інформаційній платформі OJS Університету державної фіскальної служби України.

DOI (digital object identifier) – цифровий індикатор об'єкта привласнюється науковим статтям видання.

Редакція журналу веде систематичну роботу із включення наукового видання до міжнародних електронних бібліотек, каталогів та наукометричних баз даних з метою входження в світовий науковий інформаційний простір, підвищення рейтингу журналу та індексів цитування його авторів. Наразі редколегія провадить роботу щодо входження збірника у Scopus та Web of Science.

Адреса редакційної колегії:

Україна, 08201, Ірпінь, Київська обл., вул. Університетська, 31,
e-mail: customssecurity@ukr.net

Використання опублікованих у збірнику матеріалів дозволяється за умови обов'язкового посилання на джерело інформації.

Під час посилання на матеріали збірника наукових праць «Митна безпека» потрібно використовувати транслітеровану назву «Mytna bezpeka» або «Customs security».

© Університет державної фіскальної
служби України, 2019

ТАМОЖЕННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ

Научный журнал

Выпуск 3

ISSN 2617-5959
УДК 339.543

*Основатель и издатель: Университет государственной фискальной службы Украины
Основан в 2016 году.*

Продолжаемое издание (выходит по мере накопления материала)

Язык издания: украинский, русский, английский

*Свидетельство о Государственной регистрации печатного средства массовой информации
Серия КВ № 22506-12406ПР от 28.12.2016*

*Рекомендован к печати и распространению через Интернет Ученым советом Университета
государственной фискальной службы Украины (протокол № 12 от 28.11.2019)*

Редакционная коллегия: д.э.н., профессор *П. В. Пашко* (глав. ред.); д.э.н., профессор *С. В. Онишко* (зам. глав. ред.); к.ю.н., доцент, с.н.с. *П. А. Селезень* (отв. ред.); д.ю.н., профессор *В. Т. Билоус*; д.э.н., профессор *Я. В. Белинская*; д.ю.н., профессор *Е. В. Джафарова*; д.э.н., профессор *А. В. Лисовый*; д.э.н., доцент *А. А. Олешко*; д.э.н., профессор *С. П. Руппа*; д.ю.н., профессор *Е. П. Рябченко*; д.ю.н., доцент *О. В. Тильчик*; д.ю.н., профессор *С. А. Шатрава*; д.э.н., профессор *О. А. Шевчук*; д.ю.н., профессор *А. Д. Буриан* (Молдова).

Таможенная безопасность : научный журнал / редколл. П. В. Пашко (глав. ред.) и др. – Ирпень : Университет государственной фискальной службы Украины, 2019. – Выпуск 3. – 164 с.

В издании опубликованы научные статьи, которые посвящены научным проблемам экономической безопасности и таможенной политике государства.

Научный журнал основан с целью опубликования результатов научных исследований экономической безопасности государства, теоретико-прикладных проблем таможенной политики Украины, права, правового регулирования таможенных взаимоотношений, усовершенствования законодательства, обеспечения таможенной безопасности.

Для научных сотрудников, преподавателей, аспирантов, студентов и всех, кто интересуется проблемами таможенной безопасности, таможенной политикой Украины и правовым регулированием в этих отраслях.

Научный журнал индексируется в Google Scholar,

Национальной библиотекой Украины имени В. И. Вернадского.

Размещен на открытой информационной платформе OJS Университета государственной фискальной службы Украины.

DOI (digital object identifier) – цифровой индикатор объекта присваивается научным статьям издания.

Редакция журнала ведет систематическую работу по включению научного издания в международные электронные библиотеки, каталоги и наукометрические базы данных с целью вхождения в мировое научное информационное пространство, повышение рейтинга журнала и индексов цитирования его авторов. В настоящее время редколлегия ведет работу по вхождению сборника в Scopus и Web of Science.

Адрес редакционной коллегии:

Украина, 08201, Ирпень, Киевская обл., ул. Университетская, 31,
e-mail: customssecurity@ukr.net

Использование опубликованных в сборнике материалов допускается при условии обязательной ссылки на источник информации.

При ссылке на материалы сборника научных трудов «Таможенная безопасность» следует использовать транслитерированное название «Tamozhennaya bezopasnost» или «Customs security».

© Университет государственной фискальной службы Украины, 2019

UNIVERSITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

CUSTOMS SECURITY

The Scientific Journal

Issue 3

ISSN 2617-5959
УДК 339.543

*Founder, publisher and manufacturer: University of the State Fiscal Service of Ukraine
The scientific journal «Customs security» was founded in 2016.*

Continued edition (released with the accumulation of material)

Language of edition: Ukrainian, English, Russian.

*The certificate of state registration of the print mass media:
KB № 25506-12406 IIP, 28.12.2016.*

*Recommended for printing and Internet distribution by the decision of the Academic Council of
University of the SFS of Ukraine (Protocol № 12, 28.11.2019)*

Editorial Board: Doctor of Science (Economics), professor *P. Pashko* (Editor-in-chief); Doctor of Science (Economics), professor *S. Onyshko* (Deputy Editor); Candidate of Legal Sciences, associate professor, senior researcher *P. Selezén* (Executive Secretary); Doctor of Law, professor *V. Bilous*; Doctor of Science (Economics), professor *Ya. Belinska*; Doctor of Law, professor *O. Dzhafarova*; Doctor of Science (Economics), professor *A. Lisovyi*; Doctor of Science (Economics), associate professor *A. Oleshko*; Doctor of Science (Economics), professor *S. Rippa*; Doctor of Law, professor *O. Ryabchenko*; Doctor of Law, associate professor *O. Tylchuk*; Doctor of Law, professor *S. Shatrava*; Doctor of Science (Economics), professor *O. Shevchuk*; Doctor of Law, professor *A. Burian* (Moldova).

Customs security : The Scientific Journal / Editorial Board : P. Pashko (Editor-in-chief) and others. – Irpin : University of the State Fiscal Service of Ukraine, 2019. – Issue 3. – 164 p.

The publication contains scientific articles on current issues of economic security and customs policy of the state.

The scientific journal was founded with the purpose of publishing the results of scientific research on the economic security of the state, theoretical and applied problems of the customs policy of Ukraine, law, legal regulation of customs relations, improvement of legislation, ensuring customs security.

For researchers, teachers, graduate students, students and anyone interested in the problems of customs security, customs policy of Ukraine and legal regulation in these areas.

The Scientific Journal «Customs Security» is indexed by Google Scholar,

Vernadsky National Library of Ukraine.

The scientific journal is located on the open information platform OJS of the University of the State Fiscal Service of Ukraine.

DOI (digital object identifier) – the scientific articles are assigned digital object identifier.

The editorial board conducts systematic work on integration of the scientific publications in international electronic libraries, catalogs and scientometric databases in order to enter the world scientific information space, increase the rating of the journal and the citation indices of its authors. The editorial board is currently working on the inclusion of the scientific journal in Scopus and Web of Science.

Address of the editorial board:

31, Universitetskaya str., Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08201

e-mail: customssecurity@ukr.net

The use of materials published in the journal is allowed by referring to an information source.

During the reference to the materials of the scientific journal «Customs Security» you need to use the transliterated title «Mytna bezpeka» or «Customs security».

© University of the State Fiscal Service
of Ukraine, 2019

ЗМІСТ

<u>Бережнюк І. Г., Несторишен І. В.</u> Митно-тарифне регулювання: міжнародний досвід та вітчизняна практика.....	10
<u>Заяц В. В.</u> Вільна торгівля з ЄС: документальне підтвердження країни походження товару.....	21
<u>Менліосманов З. Т.</u> Розвиток митного аудиту як дієвого інституту контролю митних платежів та забезпечення фіскальної безпеки держави у сфері ЗЕД.....	31
<u>Микитенко Т. В.</u> Реформування внутрішнього аудиту і контролю в органах Державної митної служби України.....	44
<u>Молдован Е. С.</u> Нормативно-правове забезпечення як складова вітчизняної системи запобігання та протидії митним правопорушенням.....	55
<u>Пашко П. В., Костенко А. О.</u> Окремі аспекти митного контролю в системі економічної безпеки держави.....	66
<u>Попель С. А.</u> Дослідження практики вітчизняних митниць щодо митного оформлення транспортних засобів.....	75
<u>Прус Л. Р.</u> Теоретичні засади скоординованого управління кордонами.....	83
<u>Руда Т. В., Марчук А. С.</u> Проблемні аспекти інформаційно-довідкового забезпечення митниць ДФС в контексті контролю за правильністю визначення митної вартості транспортних засобів.....	98
<u>Сторожук О. В., Копотун А. М., Буднік І. В.</u> Управління ризиками при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в Україні.....	107
<u>Сушкова О. С.</u> Щодо окремих напрямів розвитку системи податкових та митних експертиз в Україні.....	115
<u>Федоришина Л. М.</u> Актуалізація функцій Державної фіскальної служби в процесі контролю за міжнародним поштовим обміном.....	128
<u>Фрадинський О. А.</u> Нормативно-правове регулювання діяльності митних органів СРСР у період їх становлення (до 90 річниці з дати прийняття Митного кодексу СРСР 1928 року).....	138
<u>Яковенко О. В.</u> Тарифні преференції в угодах про вільну торгівлю за участі України.....	148
Видання Університету ДФС України	158

СОДЕРЖАНИЕ

<u>Бережнюк И. Г., Несторишен И. В.</u> Таможенно-тарифное регулирование: международный опыт и отечественная практика.....	10
<u>Заяц В. В.</u> Свободная торговля с ЕС: документальное подтверждение страны происхождения товара.....	21
<u>Менлиосманов З. Т.</u> Развитие таможенного аудита как действенного института контроля таможенных платежей и обеспечения фискальной безопасности государства в сфере ВЭД.....	31
<u>Микитенко Т. В.</u> Реформирование внутреннего контроля и аудита в органах Государственной таможенной службы Украины.....	44
<u>Молдован Э. С.</u> Нормативно-правовое обеспечение как составляющая отечественной системы предотвращения таможенных правонарушений и противодействия им.....	55
<u>Пашко П. В., Костенко А. А.</u> Некоторые аспекты таможенного контроля в системе экономической безопасности государства.....	66
<u>Попель С. А.</u> Исследование практики отечественных таможен по таможенному оформлению транспортных средств.....	75
<u>Прус Л. Р.</u> Теоретические основы скоординированного управления границами.....	83
<u>Руда Т. В., Марчуков А. С.</u> Проблемные аспекты информационно-справочного обеспечения таможен ГФС в контексте контроля за правильностью определения таможенной стоимости транспортных средств.....	98
<u>Сторожук А. В., Копотун А. М., Будник И. О.</u> Управление рисками при осуществлении внешнеэкономической деятельности в Украине.....	107
<u>Сушкова Е. Е.</u> Про отдельные направления развития системы налоговых и таможенных экспертиз в Украине.....	115
<u>Федоришина Л. Н.</u> Актуализация функций Государственной фискальной службы в процессе контроля за международным почтовым обменом.....	128
<u>Фрадынский А. А.</u> Нормативно-правовое регулирование деятельности таможенных органов СССР в период их становления (к 90-летию принятия Таможенного кодекса СССР 1928 года).....	138
<u>Яковенко О. В.</u> Тарифные преференции в соглашениях о свободной торговле с участием Украины.....	148
Издания Университета ГФС Украины.....	158

CONTENTS

<u>Berezniuk I. H., Nestoryshen I. V.</u> Customs tariff regulation: international experience and domestic practice.....	10
<u>Zaiats V. V.</u> Free trade with the EU: documentary confirmation of the country of origin of goods.....	21
<u>Menliosmanov Z. T.</u> Development of customs audit as an effective institute of customs payment control and providing fiscal security of the state in the field of foreign economic activity.....	31
<u>Mykytenko T. V.</u> Reforming internal control and audit in the State customs service of Ukraine.....	44
<u>Moldovan E. S.</u> Normative and legal provision as an element of the National system of preventing and counteraction to Customs violations.....	55
<u>Pashko P. V., Kostenko A. O.</u> Some aspects of customs control in the system of economic security of the state.....	66
<u>Popel S. A.</u> Research of domestic customs practices on customs equipment of vehicles.....	75
<u>Prus L. R.</u> Theoretical basis of coordinated border management.....	83
<u>Ruda T. V., Marchukov A. S.</u> Problem aspects of the reference and information providing of SFS customs in the context of control after the rightness of determination of custom cost of transport vehicles.....	98
<u>Storozhuk O. V., Kopotun A. M., Budnik I. O.</u> Risk management in foreign economic activities in Ukraine.....	107
<u>Sushkova O. Ye.</u> About some directions of tax and customs expertise system development in Ukraine.....	115
<u>Fedoryshyna L. M.</u> Actualization of the functions of the State fiscal service in the international control of the international postal exchange.....	128
<u>Fradynskiy O. A.</u> Normative and legal regulation of the activities of the customs authorities of the USSR in the period of their becoming (up to 90 anniversary from the date of adoption of the Customs Code of the USSR in 1928).....	138
<u>Yakovenko O. V.</u> Tariff preferences in free trade agreements involving Ukraine.....	148
Editions of the University of SFS of Ukraine.....	158

УДК 339.5

JEL Classification: N01

DOI 10.33244/2617-5959.3.2019.138-147

О. А. Фрадинський,*к.е.н., доцент, старший науковий співробітник,**Університет ДФС України***ORCID ID 0000-0001-9093-5026**

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ СРСР У ПЕРІОД ЇХ СТАНОВЛЕННЯ (ДО 90-ОЇ РІЧНИЦІ З ДАТИ ПРИЙНЯТТЯ МИТНОГО КОДЕКСУ СРСР 1928 РОКУ)

У статті досліджено питання організації діяльності митних органів СРСР у передвоєнний період в контексті нормативно-правового забезпечення їх діяльності. З'ясовано, що основним завданням митної служби в тогочасний період став контроль за дотриманням постанов про державну монополію на здійснення зовнішньої торгівлі, який було закріплено Митним кодексом 1928 року. Дано характеристику Митного кодексу 1928 року в контексті основних його відділів – «Організація митного управління», «Про митні операції», «Про контрабанду, стягнення та провадження справ за контрабандою», «Про порядок утримання мит та зборів, а також штрафів за порушення митних постанов».

Ключові слова: *Митний кодекс, Народний комісаріат зовнішньої та внутрішньої торгівлі, Головне митне управління, контрабанда, мито, митні операції, митниця.*

А. А. Фрадинский. Нормативно-правовое регулирование деятельности таможенных органов СССР в период их становления (к 90-летию принятия Таможенного кодекса СССР 1928 года)

В статье исследованы вопросы организации деятельности таможенных органов СССР в предвоенный период в контексте нормативно-правового обеспечения их деятельности. Установлено, что основной задачей таможенной службы в тогдашний период стал контроль за соблюдением постановлений о государственной монополии на осуществление внешней торговли, который был закреплён Таможенным кодексом 1928 года. Дана характеристика Таможенного кодекса 1928 года в контексте основных его отделов – «Организация таможенного управления», «О таможенные операции», «О контрабанде, взыскания и производства дел по контрабанде» «О порядке содержания пошлин и сборов, а также штрафов за нарушение таможенных постановлений».

Ключевые слова: *Таможенный кодекс, Народный комиссариат внешней и внутренней торговли, Главное таможенное управление, контрабанда, пошлина, таможенные операции, таможня.*

Метою дослідження є характеристика основних положень Митного кодексу СРСР 1928 року в частині організації діяльності митних органів, здійснення процедур митного контролю, протидії контрабанді, сплати митних платежів та штрафних санкцій.

Постановка проблеми. Необхідною передумовою чіткої та ефективної діяльності системи митних органів будь-якої держави є законодавче врегулювання їх діяльності. Не став винятком із правил і новостворений Радянський Союз, першим кодифікованим нормативно-правовим актом митного спрямування якого став Митний статут 1924 року, який увібрав у себе основні положення стосовно регламентації митної справи в державі. Наступним кроком у сфері законодавчого регулювання діяльності митних органів СРСР стало прийняття наприкінці 1928 року першого Митного кодексу, за яким митна система функціонувала протягом наступних 36 років – до 1964 року, та основним завданням якого стала побудова системи митних органів як головного контролюючого органу за дотриманням державної монополії на зовнішню торгівлю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних досліджень, які торкалися питання законодавчого забезпечення діяльності митних органів на теренах України, в радянський період її існування, варто виокремити науковий доробок двох наукових колективів – монографічного дослідження «Історія митної справи в Україні» (за редакцією П. В. Пашка і В. В. Ченцова) [4] та авторів «Митної енциклопедії» у 2 томах (за редакцією І. Г. Бережнюка) [6]. Ґрунтовно підійшли до висвітлення основних положень Митного кодексу 1928 року автори зарубіжних навчальних посібників з історії митної політики Ю. Кисловський [5] та В. Піляєва [8]. Значну увагу питанням ролі та значення нормативно-правового врегулювання розвитку митної системи було приділено у працях А. Бредіхіна [1], О. Гречкіної [2], М. Дороша [3], І. Орлова [7]. Водночас, залишаються такими, що потребують додаткового дослідження, питання характеристики основних складових частин (відділів) Митного кодексу 1928 року, які врегульовували окремі аспекти функціонування радянської митної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Митний кодекс СРСР в редакції 1928 року (МК) був прийнятий Центральним Виконавчим Комітетом СРСР (ЦВК СРСР) 19 грудня 1928 року та підписаний Головою ЦВК СРСР М. Калініним, заступником Голови Ради Народних комісарів СРСР В. Шмідтом та А. Толоконцевим (за Секретаря ЦВК СРСР) [9]. Складався із 4 відділів, 18 глав та 188 статей. Митний кодекс СРСР в редакції 1928 року втратив свою силу із вступом у дію Митного кодексу СРСР 1964 року.

Відділ перший МК «Організація митного управління» складався із 4 глав та 24 статей. Відповідно до нього, управління митною справою на всій території СРСР перебувало в підпорядкуванні Народного комісаріату зовнішньої та внутрішньої торгівлі (НКЗВТ), який реалізовував свої митні функції через Головне митне управління (ГМУ), яке входило до його складу. На митні установи було покладено фактичний контроль за державною монополією у сфері зовнішньої торгівлі, утриманням митних зборів та здійсненням інших митних операцій.

Функції НКЗВТ полягали у: організації та управлінні митними установами СРСР; опрацювання питань митної політики; участь в розробці проектів міжнародних договорів та конвенцій в частині митно-тарифної справи; розробка проектів митних тарифів та вирішення питань, пов'язаних із їх застосуванням; видання, за погодженням із Народним комісаріатом фінансів (НКФ) та іншими зацікавленими відомствами, різного роду правил, інструкцій, настанов, інших розпоряджень з митної справи; нагляд за дотриманням

митними установами законодавчих постанов та адміністративних розпоряджень; розробка заходів по вирішенню завдань, покладених на митні установи, в частині розробки заходів по боротьбі з контрабандою та іншими порушеннями митних постанов і нагляд за їх здійсненням; вирішення справ по контрабанді та про порушення митних постанов за скаргами на рішення митниць, які не входили в райони відділень ГМУ; організація та ведення митної статистики тощо.

До складу НКЗВТ входив Митно-тарифний комітет (МТК), на який було покладено завдання: розробка та розгляд основ митно-тарифної політики та законодавчих пропозицій про встановлення нових та зміну існуючих ставок мита; надання висновків по усіх законодавчих пропозиціях, проектах торгових договорів і конвенцій, які мали відношення до митно-тарифної справи; розгляд скарг на постанови ГМУ з питань застосування митних тарифів; дозвіл в межах, встановлених Радою Народних Комісарів (РНК) СРСР, ввезення, вивезення та транзиту товарів, заборонених до ввезення, вивезення, транзиту.

На уповноважених НКЗВТ СРСР при радах народних комісарів союзних республік у сфері митної справи покладалася обов'язки: нагляд за дотриманням та виконанням місцевими митними установами в межах союзних республік законів та розпоряджень з митної справи, в тому числі, проведення ревізій, які виконувалися як безпосередньо, так і через відповідні відділи ГМУ; вжиття заходів до для розв'язання усіх конфліктів між місцевими митними установами в межах союзної республіки та іншими місцевими органами; розробка заходів з покращення здійснення митної справи та по боротьбі з контрабандою; представництво в центральних установах союзних республік з усіх питань, які стосувалися митної справи.

В систему місцевих митних установ входили відділення ГМУ; митниці, митні пости. Створення, переміщення та ліквідація відділів ГМУ здійснювалася НКЗВТ за погодженням із радою народних комісарів відповідної союзної республіки. Аналогічні дії по відношенню до митниці та митних постів здійснювалися на погодженням із НКФ та Об'єднаним головним політичним управлінням (ОГПУ). Митні пости перебували в підпорядкуванні митниці.

На чолі відділень ГМУ перебував начальник, до компетенції якого входило: керівництво усіма митними установами, що входили до району відділу; нагляд за виконанням підпорядкованими митними установами постанов, правил, інструкцій та розпоряджень, що видавалися центральними загальносоюзними органами з питань здійснення митної справи; обслідування та ревізія митних установ, які входили в район відділення; ведення в судових установах справ митного управління; розгляд та остаточне вирішення усякого роду скарг на дії підлеглих митних установ; зміна в межах діючих штатів особистого складу підвідомчих відділенням установ; нагляд за правильністю утримання митними установами митних та інших зборів, а також за витрачанням установами як кошторисних сум, так і спеціальних коштів; розробка заходів по боротьбі з контрабандою та іншими порушеннями митних постанов та нагляд за їх здійсненням.

На чолі митниць та митних постів було поставлено управляючих, до повноважень яких було віднесено керівництво діяльністю підпорядкованих установ; обстеження та ревізія підпорядкованих структурних підрозділів; списання з рахунків неправильно нарахованих митних зборів та безнадійних недоїмок і грошових штрафів на суму до 25 рублів, а на суму від 25 до 3000 рублів – за погодженням із місцевим фінансовим органом.

Відділі II МК «Про митні операції» складався із 14 глав та 139 статей, якими врегульовувалися питання переміщення через митний кордон вантажів:

- на судах закордонного плавання;
- на судах каботажного плавання;
- залізничним транспортом;
- ґрунтовими дорогами та річками;
- із однієї митної установи в іншу, із прикордонного району в інші місцевості, транзит;
- міжнародними поштовими відправленнями.

Усі вантажі допускалися для пропуску через кордон на основі постанов про державну монополію зовнішньої торгівлі. При цьому під поняттям «вантаж» розумілися усякого роду предмети, які переправлялися через кордон, в тому числі багажем та поштовими відправленнями. Пропуск вантажів здійснювався винятково через митні установи, де відбувався їх митний огляд для визначення тарифного найменування, кількості та, за потреби, якості. Огляд здійснювався у триденний термін від дати кінцевої прийомки, хоча ГМУ могло для окремих митних установ збільшити цей термін до 7 днів. Огляд багажу проводився при наявності його власника, у випадку його неявки у двотижневий термін з моменту надходження багажу, митний огляд здійснювався за відсутності власника.

Імпортні вантажі оглядалися в тих митних установах, у які були адресовані. При виявленні пошкодження упаковки, привезенні вантажу без документів, або за документами, що не містили відомостей відносно найменування, кількості вантажу і місць, у випадках значної невідповідності вантажу документальній інформації про характер упаковки, знаках та номерах – вантажі оглядалися безпосередньо на прикордонній митниці.

Мита, на імпорتنі та експортні вантажі визначалися тарифами, які затверджувалися РНК СРСР. Від сплати мита звільнялися: вантажі, які виявилися внаслідок пошкодження або псування непридатними для використання; вантажі, що знищувалися під час перевезення з однієї митної установи в іншу, або під час зберігання на митних складах; в порядку особливих правил – вантажі іноземного походження призначені для переробки на території СРСР за умови їх подальшого вивезення у вигляді готових виробів; в порядку особливих правил – предмети іноземного виробництва, які тимчасово вивозилися за кордон, за які уже було сплачено мито та які повертаються на територію СРСР; предмети іноземного походження, які ввозяться тимчасово, за особливими дозволами ГМУ при умові їх зворотного вивезення протягом встановленого терміну, який не може перевищувати 1 року; предмети особистого використання, перелік яких встановлювався НКЗВТ за погодженням із НКФ, які ввозилися в межі СРСР, при умові внесення застави, в розмірі ймовірного мита, яка поверталася при зворотному вивезенні предметів протягом шестимісячного терміну.

За зберігання вантажів на митних складах утримувався складський збір, а за накладання митних знаків (бандеролей, пломб та клейм) – клеймувальний збір, розмір яких та порядок розрахунку визначався правилами, затвердженими НКЗВТ за погодженням із НКФ.

Вантажі, прийняті митною установою, зберігалися на митних складах або, за її дозволом, у приписаних до неї складах розпорядника вантажу. Порядок зберігання вантажів на митних та приписних складах та порядок нагляду за їх збереженням з боку митних установ визначався НКЗВТ за погодженням із НКФ. Митна установа не несла відповідальності за природній убуток вантажів на своїх складах, а також за пошкодження або знищення вантажів з причин, які від митниці не залежали. Вантажі

в митних та приписних складах підлягали обов'язковому страхуванню від вогню за рахунок розпорядника вантажу. Відпуск вантажів із складів здійснювався після сплати усіх передбачених митних платежів і зборів, або ж після їх забезпечення заставою. При випуску вантажу, який було привезено залізницею, його розпорядник повинен був надати в митний орган документи, що засвідчували оплату ним послуг залізничного транспорту. При використанні водного транспорту підтверджуючі документи були необхідні лише, якщо цього буде вимагати капітан судна.

Товари з особливого списку випускалися митними установами винятково із накладенням митних знаків. Доказом законного ввезення інших товарів, в межах прикордонної зони, була квитанція, що діяла протягом одного року з дня її видачі. Список вантажів, на які обов'язково накладалися митні знаки, та порядок їх накладання встановлювався НКЗВТ за погодженням із НКФ. Вантажі, ввезені з порушенням постанов про державну монополію зовнішньої торгівлі, але не приховані від митного контролю, могли бути вивезені розпорядником вантажу назад за кордон протягом термінів, встановлених для сплати мита, але не пізніше одного місяця. Для вантажів, які могли швидко зіпсуватися, такий термін становив 7 днів. У разі невивезення таких вантажів – вони безоплатно переходили у власність держави.

У випадку несплати у встановлені строки митних зборів чи неоплати послуг транспортних підприємств, а також у випадку відмови отримувача в прийнятті всього чи частини вантажу, або неприйняття у встановлений термін розмитненого вантажу, такі вантажі продавалися у встановленому порядку, а виручені суми, після покриття понесених затрат (сплати митних платежів, оплати транспортування, витрати на реалізацію) передавалися розпоряднику вантажу за його заявою, яку необхідно було зробити не пізніше одного року від дня продажу. По закінченню цього терміну кошти перераховувалися в дохід держави. Кошти, які були виручені від продажу вантажів перевезених без відповідних дозволів, відразу надходили в державні доходи.

При вивезенні за кордон вантажів внутрішнього виробництва, поверталися мита, сплачені за використання для створення таких вантажів, сировини, напівфабрикатів, машин та інших засобів виробництва. Зазначене повернення мит здійснювалося шляхом видачі особливих залікових квитанцій, які приймалися в оплату мита, за отримуваним з-за кордону вантажі. Перелік вантажів, на які поширювалася зазначена операція, ставки відшкодування мит по кожному вантажу, а також порядок вивезення за кордон вантажів із поверненням мит, встановлювався НКФ за згодою із НКЗВТ та Вищою радою Народного Господарства СРСР.

Особи, які перетинали кордон СРСР, повинні були здійснювати цей процес через митні установи. Після перевірки органами прикордонної охорони документів на право слідування через кордон, речі, що належали таким особам, оглядалися митниками. Предмети, які знаходилися при пасажирі в ручній поклажі або здавалися ним в багаж, якщо вони призначалися для його власних потреб, пропускалися безліцензійно та без сплати митних зборів та акцизу, в межах визначених переліку та норм. Постійні мешканці прикордонної смуги, які пропускалися через кордон на короткий термін, а також поштові, залізничні та інші службовці, які слідували через кордон для виконання своїх службових обов'язків, користувалися правом мати при собі без сплати мит та інших зборів предмети, необхідні їм під час подорожі для власного споживання і використання у побуті.

Керівники митних установ мали право накладати грошові стягнення (штрафи) за порушення митних постанов:

- незупинку транспортного засобу, що перетинає митний кордон в митній установі, у якій повинен відбутися його прийом або відпуск;

- самовільне причалювання до берега, самовільну зміну місця стоянки або зупинку транспорту при русі від кордону в митну установу, навіть, якщо транспорт був прийнятий прикордонною митною установою;

- неподання митній установі, у належних випадках, по прибуттю з-за кордону транспорту, письмового свідчення або передаточної відомості чи надання таких документів без зазначення у них необхідних даних;

- непередставлення вагонних листів, багажних та пасажирських списків, а також недоставлення за призначенням транспортним підприємством митних документів, переданих йому для доставки у митну установу;

- непередставлення капітаном, на вимогу митної установи, виданої йому люкової записки;

- допуск причалювання до судна закордонного плавання інших суден без належного дозволу митної установи, а також передавання з прибулого в порт судна на інші судна чи на берег, або отримання з берегу чи інших суден без дозволу митної установи, яких-небудь предметів;

- розкриття або переукупорка ватажу без відома митної установи;

- вантаження, перевантаження або вивантаження вантажів без належного дозволу митної установи;

- відхід транспорту з митної установи без належного на це дозволу⁴

- невказання місць, у яких знаходиться зброя, вибухівка, легкозаймисті речовини, зазначені у особливому переліку, затвердженому НКЗВТ;

- завантаження у поїзд вантажів, які не пройшли митний огляд, але підлягали йому;

- пошкодження пломб, печаток, та шпагату, накладених митною установою на люки, вагони та інші приміщення або окремі товарні місця.

Розмір штрафних санкцій коливався від 25 до 100 рублів. Штрафи застосовувалися до осіб, які здійснили правопорушення, а у випадку неможливості встановлення цих осіб, утримання накладалися на установу, підприємство чи організацію. При митному огляді поштових посилок, заборонені до переміщення предмети, предмети, показані не під своїм найменуванням або не вказані взагалі у деклараціях, конфіскувалися. Також конфісковувалися заборонені до ввозу або вивозу вкладення у листи та бандеролі. Рішення керівника митної установи по справах про порушення митних постанов могли бути оскаржені через відповідну митницю в ГМУ, або у відділенні ГМУ по підпорядкованості митниці у тримісячний термін з дня оголошення особі, установі, підприємству чи організації, стосовно яких було застосовано санкції.

Питанням контрабанди було присвячено відділ III «Про контрабанду, стягнення та провадження справ за контрабандою», який складався із 22 статей.

Контрабандою визнавалося: усяке переміщення через кордон вантажів (товарів, цінностей та інших предметів) поза митними установами, або через них із приховуванням від митного контролю, а також здійснення усякого роду підготовчих до цього дій; зберігання та переміщення вантажів, переправлених через кордон із вище наведеними правопорушеннями; збут на сторону за плату без наданого на те дозволу вантажів,

Фрадинський О. А. Нормативно-правове регулювання діяльності митних органів СРСР у період їх становлення (до 90 річниці з дати прийняття Митного кодексу СРСР 1928 року)

ввезених з-за кордону безмитно, або за зниженою ставкою мита не з метою збуту; продаж без отриманого дозволу предметів, привезеними із-за кордону пасажирами безмитно, а також із сплатою мита, але безліцензійно; бездозвільний продаж предметів, отриманих із-за кордону безліцензійно через поштові відправлення; продаж без наданого дозволу вантажів, ввезених із-за кордону із сплатою мита та при наявності необхідних дозволів, але завезених не з метою збуту; вивіз без дотримання встановлених для цього правил за межі визначеного району вантажів, для яких встановлений ввіз у зазначений район безмитно, або із зниженою ставкою мита; збереження і переміщення в межах прикордонної смуги всяких іноземних вантажів, якщо відсутні належні докази, стосовно їх законного ввозу в межі СРСП; збереження за межами прикордонної смуги іноземних вантажів, які підлягають накладанню митних знаків, але виявлених без них в торгівельних приміщеннях, а приміщеннях неторгових – у випадках, якщо вони зберігаються в кількості, яка перевищує звичну для власного споживання норму; перевезення на каботажних судах іноземних вантажів без належних доказів сплати мита. В межах стокілометрової смуги від кордонів СРСП на території Туркменської СРСП, Узбекицької РСР, Киргизької АРСР, Казахської АРСР, Бурят-Монгольської АРСР, Сибірського краю та Далеко-Східного краю до контрабанди (при наявності певних виключень) прирівнювалося також зберігання та скупка приватними фізичними і юридичними особами золота (рудного і в шліхті), а також в злитках і неопробованих виробках.

Митним кодексом було введено поняття «кваліфікованої контрабанди», під якою визнавалося: переміщення вантажів поза межами митних установ на спеціально обладнаних для цього транспортних засобах; приховування контрабанди у спеціально обладнаних для цього приміщеннях; зберігання та переміщення вантажів, пов'язане із підrobкою митних документів, прикриття вантажу документами, які відносяться до іншого вантажу, накладання на вантаж підrobних митних знаків, чи справжніх, але знятих з іншого вантажу; участь в організації, яка спеціально займається контрабандою; здійснення контрабанди озброєними особами; здійснення контрабанди посадовою особою, безпосередньо пов'язаною із митною справою, а також посадовою особою, яка для здійснення контрабанди використовувала своє службове становище; контрабанда, здійснена два та більше разів протягом трьох років, а також збереження, перевезення і торгівля завідомо контрабандним товаром у вигляді промислу; контрабанда вибухових речовин і зброї, військового спорядження, повітряних суден, телеграфного і радіотелеграфного майна та вивіз анульованих цінних паперів.

Виявлені предмети контрабанди, а також засоби, призначені для переміщення предметів контрабанди через кордон, підлягали конфіскації. У разі неможливості конфіскації предметів контрабанди – утримувалася приблизна їх вартість. На власника предмета контрабанди, або особу у володінні якої такий предмет було виявлено, накладався штраф в розмірі вартості такого предмета, визначеної митницею. Розмір штрафу зменшувався вдвічі за умови, що особа назве справжнього власника такого предмету. Звільнялися від сплати штрафу особи, якщо було встановлено, що вони не знали про контрабандне походження предметів або ж їм було невідомо про накладання підrobних знаків митного клеймування. Штраф також не застосовувався у випадку простої контрабанди, яка здійснювалася пасажиром, який слідував через кордон.

При співучасті в контрабанді кількох осіб, штраф накладався спільно і у солідарній, один за одного, відповідальності. Штраф не міг бути накладений, якщо з моменту

здійснення простої контрабанди до моменту її виявлення пройшло більше трьох років. При виявленні предмета контрабанди в промислових і торгових підприємствах-юридичних особах, до відповідальності притягувалися фізичні особи, які безпосередньо здійснювали контрабанду, при чому, у випадку несплати ними штрафу, подальше утримання його здійснювалося за рахунок майна підприємства.

При затриманні предметів контрабанди, орган що здійснив таке затримання, приймав міри по забезпеченню надходження штрафу шляхом витребування застави чи поручительства, або арешту на майно особи, що здійснила контрабанду. Питання про розстрочку платежу, зменшення штрафу за контрабанду вирішувалося особливими комісіями при митницях, до складу яких входив керуючий митниці та представники органів місцевої влади. Якщо особа затримувалася на вчиненні контрабанди повторно, протягом трьох років з моменту попереднього затримання, то, окрім конфіскаційних і штрафних санкцій, вона підлягала адміністративному відселенню з прикордонної зони.

При кожному випадку вчинення контрабанди складався, за встановленою формою, протокол, який доставлявся з виявленими предметами контрабанди в найближчу, від місця виявлення, митницю. Митниця здійснювала огляд, експертизу та оцінку доставлених предметів контрабанди, а також, за необхідності, досліджувала справу про виявлену контрабанду. Справи про просту контрабанду, а також про кваліфіковану контрабанду, в частині конфіскації предметів контрабанди та транспортних засобів, та накладення штрафів, відносилися до компетенції керівника митниці, в яку було доставлено затримані предмети. Справи по кваліфікованій контрабанді, після вступу в законну силу постанов митниці про конфіскацію предметів контрабанди та транспортних засобів та накладення штрафу, передавалися до суду для притягнення винних до кримінальної відповідальності. Постанови митниці могли бути оскаржені у Головному Митному управлінні, або ж його відділеннях у двотижневий термін з дня оголошення постанови особі, на яку було накладено стягнення. Постанови головного Митного управління та його відділень були остаточними та оскарженню не підлягали. Суми, отримані від продажу предметів контрабанди, після утримання витрат з їх продажу та також штрафи розподілялися в порядку особливих постанов Ради Народних Комісарів СРСР.

Відділ четвертий МК називався «Про порядок утримання мит та зборів, а також штрафів за порушення митних постанов» та складався із 3 статей. Несплатені у встановлений термін, за випущені з митних установ вантажі, мита та збори, а також штрафи, застосовувані митницями за контрабанду та інші порушення митних постанов, у випадку їх несплати у двотижневий термін з дня пред'явлення відповідної вимоги, утримувалися в порядку, зазначеному у Положенні про утримання податків.

При стягненні вищезазначених платежів, примусові методи (за виключенням продажу будівель) по відношенню до приватних осіб та приватних підприємств приймалися посадовими особами відповідної митниці, а у тих місцях де їх не було – інспекторами по непрямим та прямим податках, або ж за їх помічниками (за дорученням), а поза межами знаходження податкових інспекцій – органами місцевих виконавчих комітетів. Всі примусові заходи стягнення недоїмок та штрафів по відношенню до підприємств державних, кооперативних та організованих професійними союзами і їх об'єднаннями, а також змішаних акціонерних товариств застосовувалися за особливими, в кожному окремому випадку, постановами окружних (губернських) фінансових відділів.

Висновки з проведеного дослідження. Митним кодексом СРСР 1928 року було законодавчо визначено основне завдання митних органів на тогочасному етапі розвитку держави – контроль за дотриманням постанов про державну монополію на здійснення зовнішньої торгівлі. Серед його новацій варто виокремити: встановлення порядку розробки митної політики; орієнтацію митних органів на правове обґрунтування здійснення митних операцій, форм та методів митного контролю; більш чітке визначення компетенції Головного митного управління. Особливу увагу було приділено питанням боротьби з контрабандою, способи вчинення якої були більш деталізовані; запроваджувалася експертиза та оцінка предметів контрабанди. За просту контрабанду винні особи притягувалися до адміністративної відповідальності, а за кваліфіковану – до адміністративної та кримінальної.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бредіхін А.В., Добров П.В. Організація митної служби в Україні у 1918-28 рр. *Історичні і політологічні дослідження*. 2013. № 2(52). С. 152-157.
2. Гречкіна О.В. История развития административной юрисдикции таможенных органов России: XX век, довоенный период. *Вестник Южно-Уральского государственного университета: серия «Право»*. 2012. Вып. 29. С. 91-95.
3. Дорош М.М. Розвиток митної справи в УРСР (у 1917-91 рр.). *Вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького*. 2012. № 2(52). Т. 14. С. 184-188.
4. Історія митної справи в Україні: монографія / К.М. Колесников та ін.; заг. ред. П.В. Пашка, В.В. Ченцова. Київ: Знання, 2006. 606 с. (Митна справа в Україні).
5. Кисловский Ю.Г. История таможенного дела и таможенной политики России: учебник. Москва: РУСИНА-ПРЕСС, 2004. 592 с.
6. Митна енциклопедія: у двох томах. Т. 2 / Редкол.: ... І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. С. 66.
7. Орлов И.В. Таможенное законодательство СССР (краткий историко-правовой анализ). *Вестник государственного и муниципального управления*. 2012. № 2. С. 33-36.
8. Пиляева В.В. История таможенного дела и таможенной политики России: учебное пособие. Москва: БалтРус, 2007. 208 с.
9. Таможенный кодекс СССР 1928 года. URL: www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ESU&n=17787 (дата звернення: 15.09.2018).

REFERENCES

1. Bredikhyn, A.V. and Dobrov, P.V. (2013), "Organization of the customs service in Ukraine in 1918-28", *Istorychni i politolohichni doslidzhennia*, no. 2(52), pp. 152-157.
2. Grechkina, O.V. (2012), "The history of the development of the administrative jurisdiction of the customs authorities of Russia: XX century, pre-war period", *Vestnik Yuzhno-Uralskogo gosudarstvennogo universiteta: seriia «Pravo»*, Iss. 29, pp. 91-95.
3. Dorosh, M.M. (2012), "Development of customs affair in the USSR (in 1917-91)", *Visnyk LNUVMBT imeni S.Z. Gzhyskoho*, no. 2(52), Vol. 14, pp. 184-188.
4. Kolesnykov, K.M. et al. (2006), *Istoriia mytnoi spravy v Ukraini* [History of customs affair in Ukraine], monograph, Kyiv, Ukraine, 606 p. (Mytna sprava v Ukraini).

5. Kislovskiy, Yu.G. (2004), *Istoriia tamozhennogo dela i tamozhennoy politiki Rossii* [History of customs affairs and customs policy in Russia], textbook, RUSINA-PRESS, Moscow, Russia, 592 p.
6. Berezniuk, I.H. (Ed.) (2013), *Mytna entsyklopediia: u dvokh tomakh. T.2* [Customs encyclopedia: in two volumes. Vol. 2], PP Melnyk A.A., Khmelnytskyi, pp. 66.
7. Orlov, I.V. (2012), "USSR customs legislation (brief historical and legal analysis)", *Vestnik gosudarstvennogo i munitsipalnogo upravleniia*, no. 2, pp. 33-36.
8. Piliaeva, V.V. (2007), *Istoriia tamozhennogo dela i tamozhennoy politiki Rossii* [History of customs affairs and customs policy in Russia], tutorial, BaltRus, Moscow, Russia, 208 p.
9. *Tamozhenny kodeks SSSR 1928 goda* [USSR Customs Code of 1928], available at: www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ESU&n=17787 (access date September 15, 2018).

O. A. Fradynskiy. Normative and legal regulation of the activities of the customs authorities of the USSR in the period of their becoming (up to 90 anniversary from the date of adoption of the Customs Code of the USSR in 1928)

The theoretical basis of the study is the text of the Customs Code of the USSR in 1928, scientific works of domestic and foreign scientists on the problems of the functioning of the Soviet customs system during its formation. The methodological basis of the study is a dialectical method of cognition, the scientific content of which is an approach to the consideration and study of shadow activity in a continuous logical movement, development, unity, interconnection and interdependence. The article examines the organization of the activities of the customs authorities of the USSR in the prewar period in the context of regulatory and legal support of their activities. It was found that the main task of the customs service at that time was to monitor compliance with the regulations on the state monopoly on foreign trade, which was enshrined in the Customs Code of 1928. The description of the Customs Code of 1928 in the context of its main departments – «Organization of Customs Administration», «On Customs Operations», «On Smuggling, Collection and Enforcement of Smuggling Cases», «On the Procedure for Withholding Customs Duties and Fees and Fines for Violations of Customs resolutions». The main provisions (departments) of the Customs Code of the USSR of 1928 are analyzed. It was found that the defining aspects of the functioning of the customs system were: establishing the procedure for developing customs policy; orientation of customs authorities on the legal justification of customs operations, forms and methods of customs control; clearer definition of the competence of the Main Customs Administration; detailing methods of smuggling; introduction of examination and evaluation of contraband items.

Key words: Customs Code, People's Commissariat of Foreign and Internal Trade, General Customs Administration, smuggling, customs, customs operations, customs.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2018